

FOTOLITOGRAFIA SAVELLE

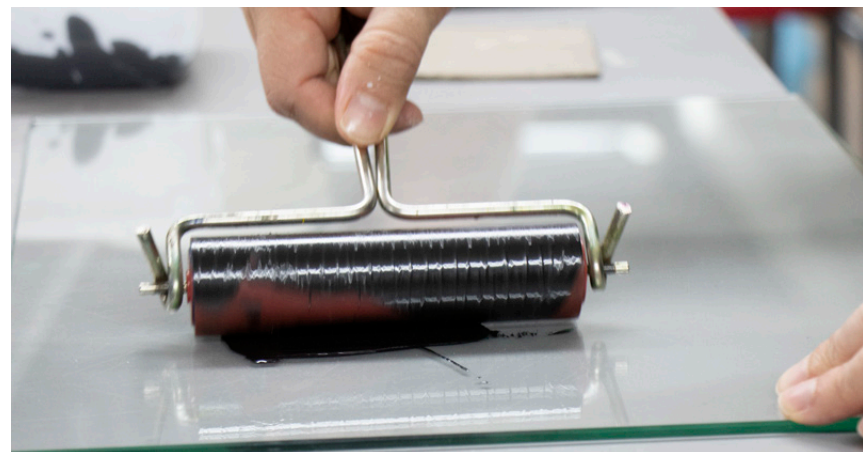

Fotolitografia on helppo kuvansiirtomenetelmä, jolla omat valokuvat, piirustukset tai tekstit voidaan siirtää saven pintaan. Kuva siirtyy paperilta peilikuvana savelle.

Kuvat siirretään lasertulosteista tai -kopioista nahkakuivalle savelle. Värinä käytetään pellavaöljyyn sekoitettuja pigmenttejä (tai oksideja). Työskentelyssä käytetään korkean polton savia.

Työskentelyn vaiheet:

1. Saviesineiden valmistus
 2. Värien sekoitus
 3. Arabikumin sekoitus
 4. Kopioiden ja tulosteiden valmistelu
 5. Kuvan siirto savelle
- (+ Raakapoltto & lasituspoltto)

Tarvikkeet:

- Korkean polton Savi
- (• Engobet)
- Saven rakentamisen työvälineitä (kaulin, kaivertimet, muotit yms.)
- Pellavaöljyä
- Pigmenttejä (voi myös käyttää metallioksideoja)
- Arabikumia
- Tiiviskantisia rasioita värien säilömiseen
- Ruokalusikoita
- Vaahtomuovisieniä
- Mustavalkeita lasertulosteita/kopiota
- Sakset
- Vedenkeitin
- Pullo (esim tyhjä korkillinen limupullo)
- Lasilevyjä tai kookkaita keramiikkalaattoja
- Teloja
- Isoja vesikulhoja
- Kumihanskoja
- Astianpesuainetta tai mäntysuopaa
- Metallinen ilmatiivis astia pellavarättien hävittämistä varten

1. SAVIESINEIDEN VALMISTUS

Tarvikkeet

- Korkean polton savi
- Saven työstöön sopivia välineitä
(esim. muotteja, kaivertimia, kaulimia yms.)

Voit kokeilla käyttää työskentelyssä eri värisiä savimassoja. Posliinilla kuvat erottuvat hyvin. Tummalle savimassalle kannattaa sipaista kuvan alle hieman vaaleaa engobea, jolloin kuva erottuu paremmin.

Tee savilevyjä tai esineitä valmiiksi, jotta sinulla on nahkakuivia esineitä kuvansiirtoa varten. Pinta ei saa olla liian kuiva tai kuvansiirto ei onnistu.

Kuva erottuu parhaiten sileältä pinnalta.

2. VÄRIEN SEKOITUS

Tarvikkeet:

- Pigmentit
- Pellavaöljy
- Kannelliset ilmatiiviit rasiat (esim. pakastusrasiat)
- Lusikoita
- Kumihanskoja

Värit kannattaa sekoittaa edellisenä päivänä ennen kuvansiirtoa, niin ne pääsevät tekeytymään. Värit sekoitetaan suhteessa 2:3. Jos joku pigmentti on karkeampaa kuin toinen, voi noudattaa samaa ohjetta kuin leivonnassa: karkeaa jauhoa kannattaa laittaa enemmän! Eri pigmentit saattavat käyttäytyä hieman eri tavoin fotolitografiassa.

**Pigmenttiä 2 osaa
pellavaöljyä 3 osaa**

Väri on hyvää kun se on valuvan sitkeää suklaakastikemaista. Värit säilyvät tiiviskantisessa muovirasiassa pari viikkoa. Ei siis kannata tehdä isoja satseja. Öljy "kelmuuntuu" ja sitten väriä ei voi enää käyttää.

3. ARABIKUMIN SEKOITUS

Tarvikkeet:

- Arabikumi (jauhe tai pala)
- Vesi
- Vedenkeitin
- Pullo (esim. 0,5 l tyhjä limupullo)

Arabikumi-vesiseoksen voi myös tehdä valmiiksi edellisenä päivänä. Sekoita arabikumia 1:8 kiehuvan veden kanssa tasaiseksi liemeksi.

Arabikumia 1 osa
Kiehuvaa vettä 8 osaa

Seos kannattaa säilyttää jääkaapissa, koska se rupeaa käymään. Arabikumi on luonnontuote ja elintarvike. Se ei ole myrkyllinen.

4. VALMISTELE KOPIOT JA TULOSTEET

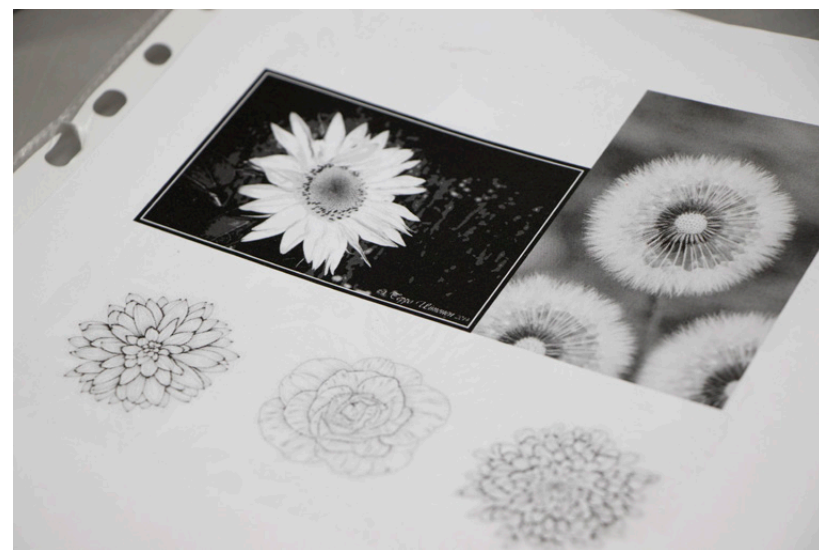
Tarvikkeet:

- Lasertulostin
- Kopiopaperi
- Sakset

Ota mustavalkeita laserkopioita tai -tulosteita mieleisistäsi kuvista. Kuvia kannattaa olla useampia. Olisi hyvä myös tietää, mihin kokoon kuvia haluaa suunnilleen tulostaa.

Iso kontrastiset kuvat toimivat parhaiten, mutta onnistuu myös muilla harmaan sävyillä. Tulosteiden ei kannata olla kovin hyvä laatuksia. Väri tarttuu paremmin kuviin, joissa on matalampi resoluutio, siksi kopiot on parempia.

Tulosta ja leikkaa kuvat oikean kokoisiksi. Kuviin voi jättää pienet valkoiset reunat halutessaan. Se helpottaa myöhemmin pigmentoitujen kuvien fyysistä käsittelyä.

5. KUVANSIIRTO SAVELLE

Tarvikkeet:

- Lasilevyjä tai kookkaat keramiikkalaatat
- Teloja
- Sieniä
- Isoja vesikulhoja
- Kumihanskoja
- Ruokalusikoita
- Astianpesuainetta tai mäntysuopaa
- Engobea halutessasi
- Metallinen ilmatiivis astia pellavarättien hävittämistä varten

Jos sipaiset saviesineen pintaan engobea, niin myös sen pitäisi kuivahtaa nahkakuivaksi ennen kuvansiirtoa.

Vaihe 1: Arabikumin levitys kuvalle

Ennen värin telausta, kuva pitää käsitellä arabikumilla-seoksella. Arabikumia hierotaan kevyesti sormella kuvan päälle. Arabikumi imeytyy niihin kohtiin, joissa ei ole mustetta ja tekee näin ollen niihin suojaavan kalvon. Mustat kohdat taas hylkivät arabikumia.

Arabikumin levitys

Laita lasilevyn päälle tippa arabikumia. Se kiinnittää kuvan paperille.

Painele tuloste tasaisesti kuvapuoli ylöspäin arabikumitipan päälle.

Lisää arabikumia myös kuvan päälle.

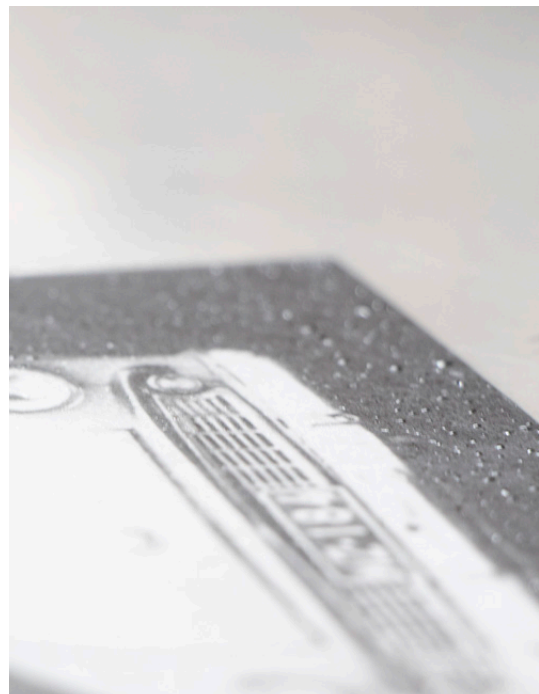
Hiero kevyesti arabikumi kuvan päälle sormella.

Pyyhi ylimääräiset reunoilta pois.

Painele kevyesti sienellä poistaen liiat.

Mustekohdat hylkivät arabikumia, kun taas valkeat kohdat imevät sitä. Valkeisiin kohtiin muodostuu arabikumista suojaava kalvo.

Vaihe 2: Värin levitys

Väri (pigmentti-pellavaöljy -seos) levitetään telaamalla arabikumilla käsitellyn kuvan päälle.

Käytä työskentelyssä kumihanskoja. Huom. hanskat erityisen tärkeitä, jos olet käyttänyt väreissä metallioksidea. Oksidit imeytyvät ihon läpi elimistöön ja ovat myrkyllisiä!

Väri telataan kuvan päälle keskeltä kohti reunoja, jottei paperi pyörähdä telan päälle. Kuva saa peittyä väristä kokonaan.

Liika väri poistetaan puristamalla kuvan päälle vettä märästä sienestä. Veden ansiosta väri lähtee kuoriutumaan lastuina niistä kohdista, joissa arabikumi on imeytynyt paperiin (valkeat kohdat). Liika vesi painellaan pois kuvan päältä puhtaan sienen avulla. On tärkeää, että huuhtelet sientä vedessä välillä.

Telauksen ja pesun voi toistaa 2-3 kertaa, jolloin lopputulos paranee. Isoja kuvia voi olla hankalampi tehdä. Ne voi toteuttaa palapelimaisesti.

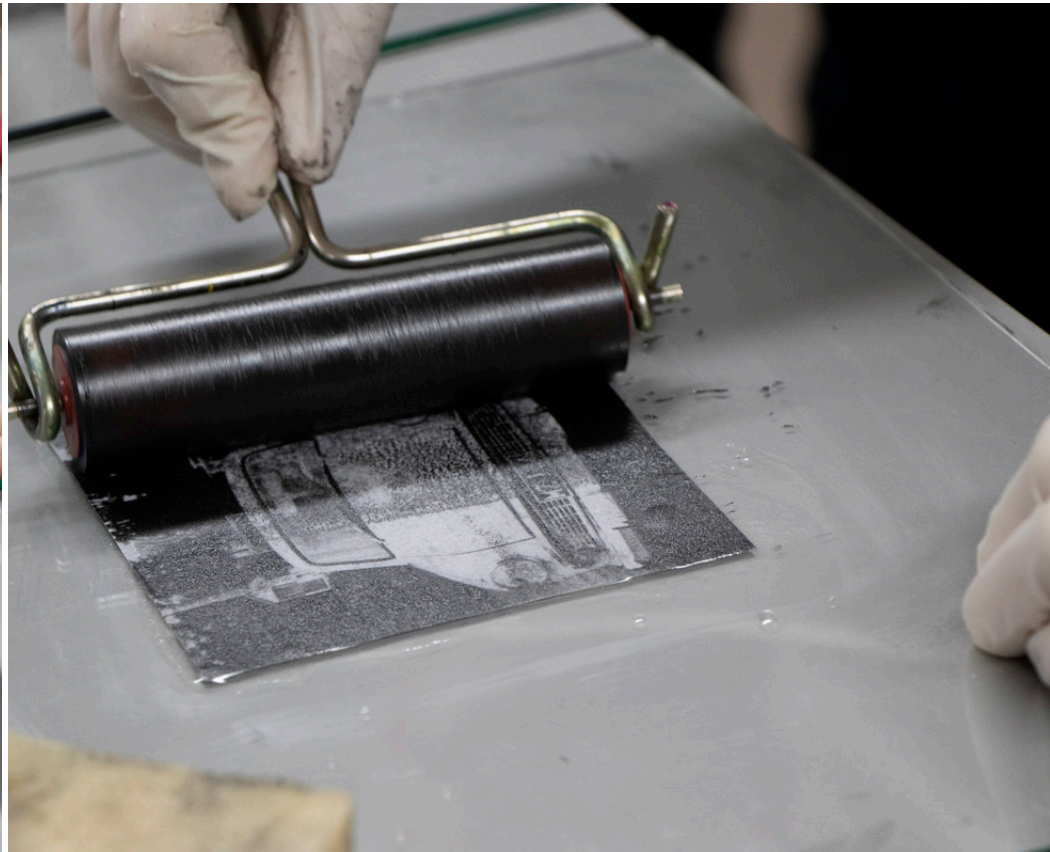
Samalle laatalle/ työlle voi painaa useampia kuvia. Tulostetun kuvan voi käyttää vain yhden kerran. Siksi kannattaa olla useita tulosteita samasta kuvasta.

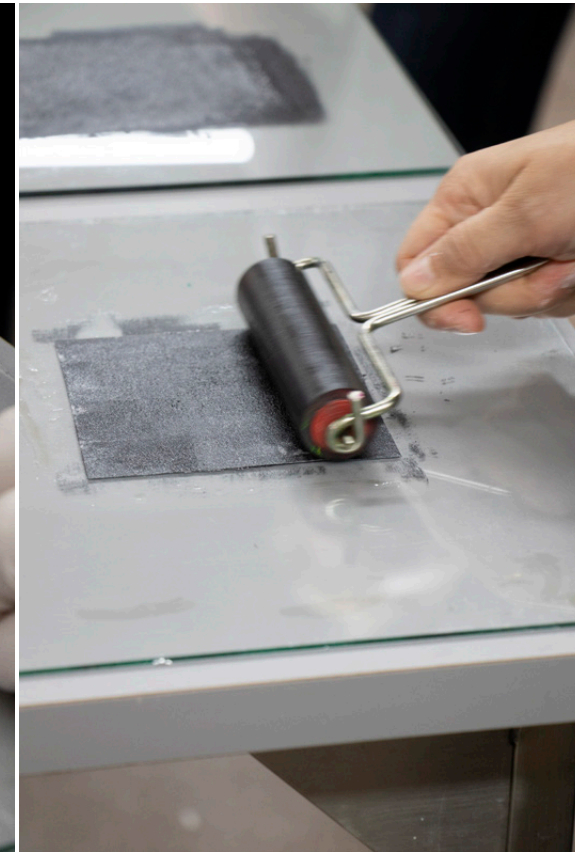
Värin levitys

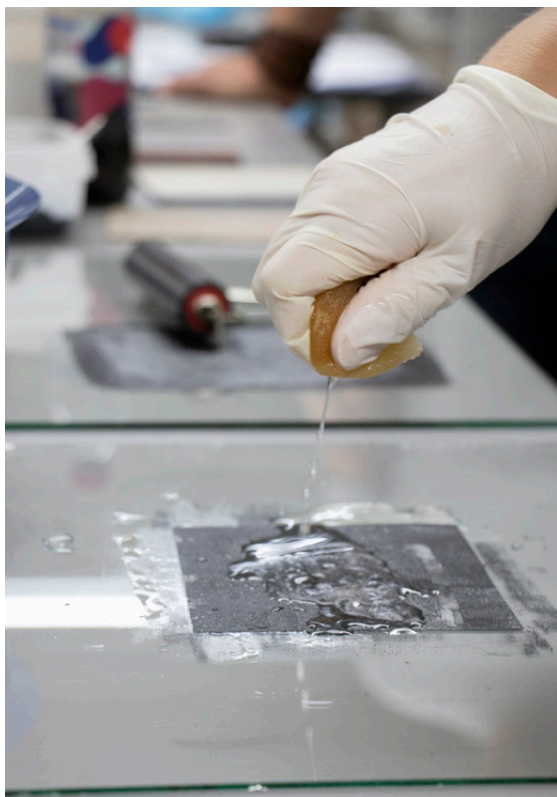
Laita valmista väriä sopiva juova lasilevyn päälle ja telaa ristikkäisiin suuntiin, kunnes telassa on väriä tasaisesti.

Telaa väri kuvan päälle. Aloita telaaminen keskeltä reunoja kohti, jotta paperi ei pyörähdä telan ympärille.

Kuva saa peittyä kokonaan värin alle.

Purista kuvan päälle vettä puhtaalla sienellä.

Väri pakenee lastuina valkeilta alueilta. Väri tarttuu niihin kohtiin, joissa on tulostinväriä.

Painele tuputtelemalla varovasti ylimääräiset vedet pois. Huuhtelee sientä välillä isossa vesiastiassa. Sieni saa olla kostea, mutta ei valuvan märkä, koska sen pitää imeä vettä kuvan päältä.

Jatka pesua kunnes kuvan yksityiskohdat paljastuvat. Muista, ettet hankaa kuvaa.

Telauksen ja pesun voi toistaa 2-3 kertaa.

Nosta kuva kulmasta ylös ja aseta se haluamaasi kohtaan savityöhön kuva-puoli savenpintaa kohti.

Sinulla on vain yksi mahdollisuus!
Ole siis tarkkana.

Tuputa kiinni kostealla sienellä.

Anna kuivahtaa 1-2 min.

Kiinnitä kuva paperin nurjalta puolelta pyöri-
vin liikkein lusikalla.

Voit välillä kurkata tilanteen nostamalla
hieman paperia reunasta. Onko kuva tarttunut
saven pintaan? Jatka pyörittelyä lusikalla, jos
kuva ei ole vielä tarttunut ihan kunnolla.

Irrota kuva, kun luulet että se on riittävästi
tarttunut kiinni saveen.

SIIVOUS

Telat ja lasilevyt voi pestä lämpimällä vedellä ja runsaalla astianpesuaineella/mäntysuovalla. Huom! Pellavaöljy on itsestäänsyttyvää, joten hävitä öljyn kanssa kosketuksissa olleet rätit asianmukaisesti.

POLTTO JA LASITUS

Raakapolta esineet niille sallituissa asteissa.

Kun lasitat ja lasituspoltat tekemäsi esineet, saat siirretyistä kuvista kestävämpiä ja väreistä syvempiä.

Musta savi, jolla vaalean vihreä engobe kuvan alla.

Musta savi, jolla valkoinen engobe kuvan alla.

Yllä posliinisavelle painettu kuva. Alla vaalea savi, joissa engobe.

Tumma punainen savi, jolla valkoinen engobe kuvan alla.

Posliinisavelle painettuja kuvia.

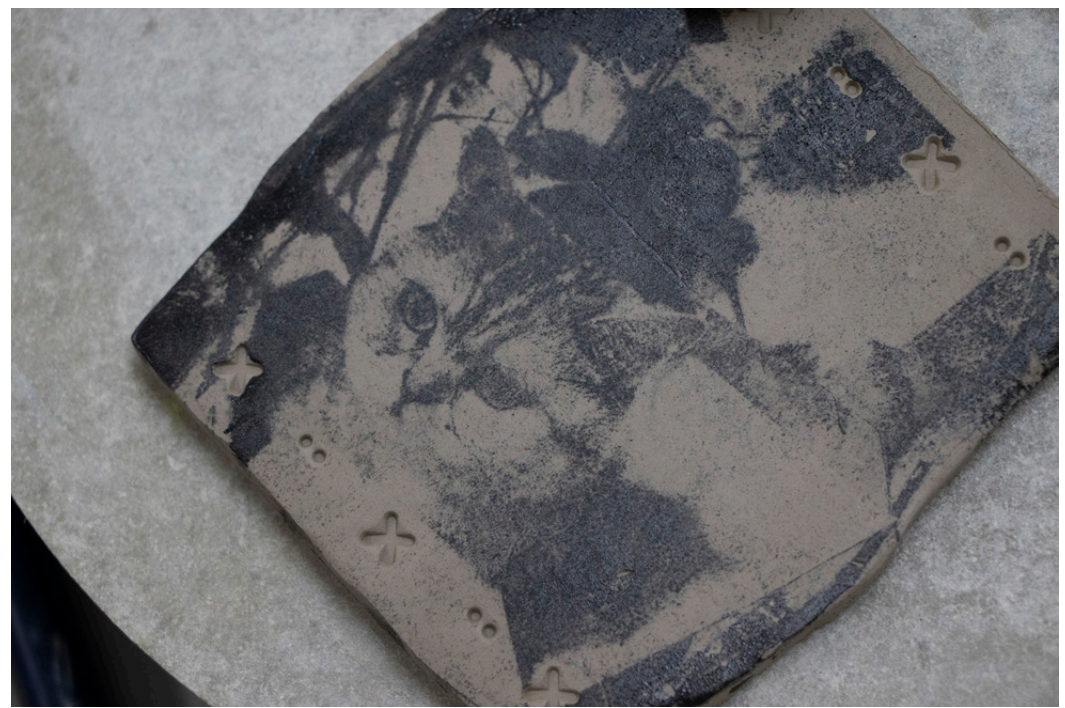
Vaalea savi, jolla vaalean vihreä engobe.

Vaalea savi, jolle painettu kolme kuvaa ja ympäriltä maalattu engobella.

Posliinisavelle painettuja kuvia.

Vaalealle savelle painettu kuva.

Posliinisavelle painettuja kuvia kahdella eri sinisellä.

Posliinisavelle painettuja kuvia.

Materiaali on toteutettu osana lukion kuvataiteen valtakunnallista kehittämistehtävää ja sen on koostanut Savonlinnan Taidelukio.

Oppimateriaali on luotu kehittämistehtävän aikana toteutetun Fotolitografia savelle -täydennyskoulutuksen sisällöstä.

Täydennyskoulutuksen ohjaaja: Susanna Tyrväinen

Kuvat: Katriina Kaija
(Kaikki kuvat otettu ennen raakapoltttoa)

Kansi ja s.2 kuvat: Susanna Tyrväinen

